

EEN NIEUWE STROOMDAL-PLANT IN HET BLOEMENDAALS-VELSENSE DUINDAL

B. J. WIELAND LOS.

Begin augustus 1957 vond ik aan de oost-rand van het weide-complex om het Meertje van Caprera te Bloemendaal, en wel in het bijzonder op en vlak langs het talud van de Brederodeweg, verspreid, doch niet ver van elkaar, een aantal bloeiende exemplaren van de Geoorde zuring (*Rumex thyrsiflorus* Fingerh.)¹). De vindplaats was nieuw; eigenlijk hoort de plant thuis in ons rivierengebied, zoals blijkt uit het verspreidingskaartje (fig. 1), dat werd samengesteld uit de I.V.O.N.-albums, aanwezig op het Rijksherbarium. Sloff en van Soest (2) publiceerden reeds eerder een kaartje. Ook de collecties exsiccaten op het Rijksherbarium werden geraadpleegd. Verder zijn gegevens verwerkt uit artikels van Danser (1) en De Wever (3), terwijl de heer Th. J. Reichgelt enige aanvullingen verschafte. Dr. A. Lawalrée (Brussel) was zo vriendelijk mij in te lichten over de verspreiding in België (I.F.N.); *Rumex thyrsiflorus* heeft men daar tot nu toe niet aangetroffen. Het verspreidingsgebied in Duitsland ging ik nog niet na.

Buiten het fluviatiele district werd de Geoorde zuring reeds eerder aangetroffen bij Spijkerboor, dus eveneens in Noordholland. Over het algemeen kan men zeggen, dat de plant vooral groeit op rivierduintjes en aan dijken. Op typische ruderaal terreinen als spoorwegemplacements ontbreekt zij echter evenmin (Zwolle, IJsselmonde). De Geoorde zuring komt bij ons veelal in gesloten plantengemeenschappen voor.

Het Meertje van Caprera (ook Meertje van Berkhout geheten) maakt deel uit van

een bijna volgestoven duindal (oorspronkelijk waarschijnlijk een strandvlakte), dat besloten ligt tussen de vrij hoge, aan de bovenzijde ontkalkte oude duinrug aan de oostzijde van Bloemendaal en de hoge, kalkrijke jonge duinen aan de westzijde van deze gemeente.

Plaatselijk bevat het duindal kennelijk nog wat kalk; langs de berm van de Brederodeweg zag ik nl. Grote wilde thijm (*Thymus pulegioides* L.). Enige honderden meters meer naar het noorden groeide in de vallei echter Schapezuring, *Rumex acetosella* L.), zoals bekend een kalkmijdende plant. Wat de vochtigheid van de vindplaats van de Geoorde zuring betreft: droog zou ik deze niet willen noemen, al moet hier direct worden toegevoegd, dat de plant het wat vochtiger gedeelte om het meertje mijdt (fig. 2). Op één plek langs de Brederodeweg groeide zelfs Driedelig tandzaad (*Bidens tripartita* L.). Behalve op een plaatselijk zeer vochtige grond, wijst deze plant op de aanwezigheid van nitraten. Meer in het algemeen kan worden gezegd, dat men als gevolg van een eeuwenlange bemesting door het vee overal om het meertje stikstofminnende planten aantreft. Zo groeien langs de Brederodeweg bv. Spiesbladige melde (*Atriplex hastata* L.), Melganzevoet (*Chenopodium album* L., vooral slecht ontwikkelde exemplaren), Herderstasje (*Capsella bursa-pastoris* Med.), Zwarte nachtschade (*Solanum nigrum* L.), Hondsdraf (*Glechoma hederacea* L.) en Duizendblad (*Achillea millefolium* L.). De gehele omgeving in aan-

¹) De determinatie werd bevestigd door de heer Th. J. Reichgelt, Rijksherbarium Leiden.

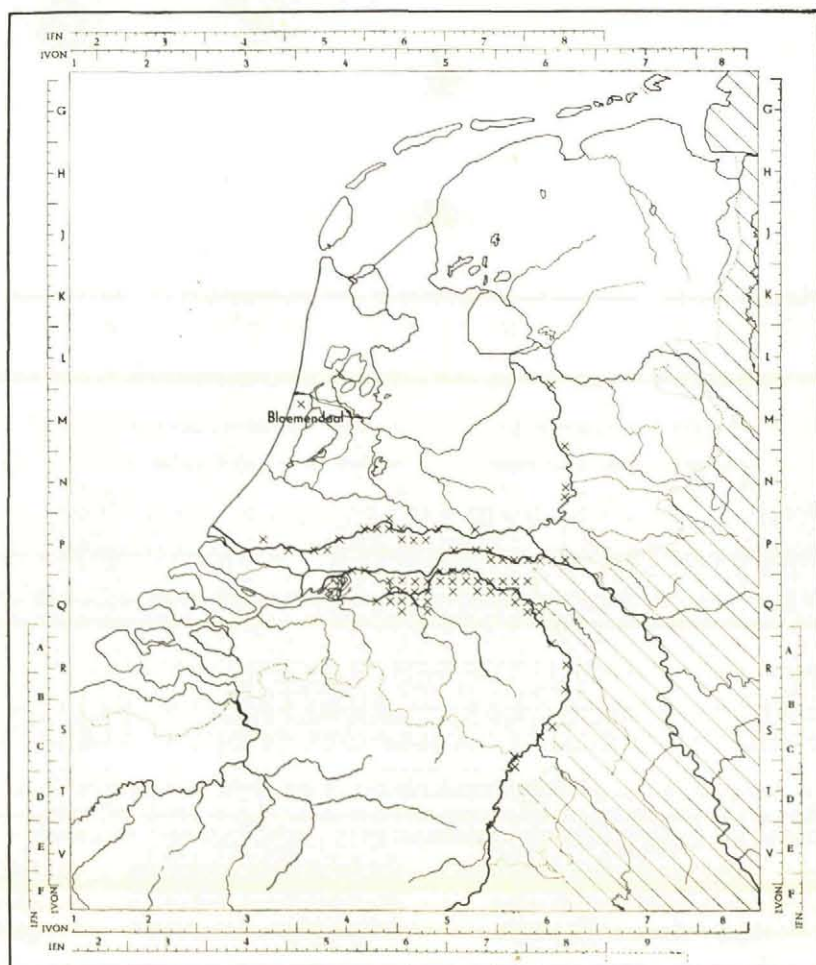

Fig. 1. De verspreiding van de Geoorde zuring (*Rumex thyrsiflorus*) in Nederland (X).

merking genomen lijkt mij *Rumex thyrsiflorus* in ons geval adventief.

De vragen hoe en langs welke weg de Geoorde zuring in Bloemendaal is gekomen, hangen ten nauwste samen met de vragen of de plant in vroeger tijden aldaar reeds voorkwam en zo ja wanneer. Daar hieromtrent niets bekend is, kunnen wat betreft de herkomst hier niet meer dan enige hypothesen worden opgeworpen. Zoals ik vroeger reeds heb uiteengezet (4), komt een transport van planten van de Rijn direct naar het Bloemendaals-Velsense duindal niet in aanmerking, aangezien in Bloemendaal geen rivier heeft gestroomd.

Op zijn hoogst kan men zich voorstellen, dat diasporen van stroomdal-planten (die in dit duindal reeds tweeduizend jaar geleden voorkwamen, 4) via het Spaarne, de Amstel of de Vecht het IJ hebben bereikt en in Velsen zijn aangespoeld. Er zijn echter in de loop der tijden zoveel contacten met het zuiden geweest, dat de mens, al of niet met opzet, uit de rivierstreek planten, of delen hiervan, kan hebben meegenomen. In dit verband kan nog worden opgemerkt, dat de Brederodeweg een heerweg was, een weg dus waarover belangrijk verkeer liep. Mogelijk is ook het sterk zuidelijk georiënteerde

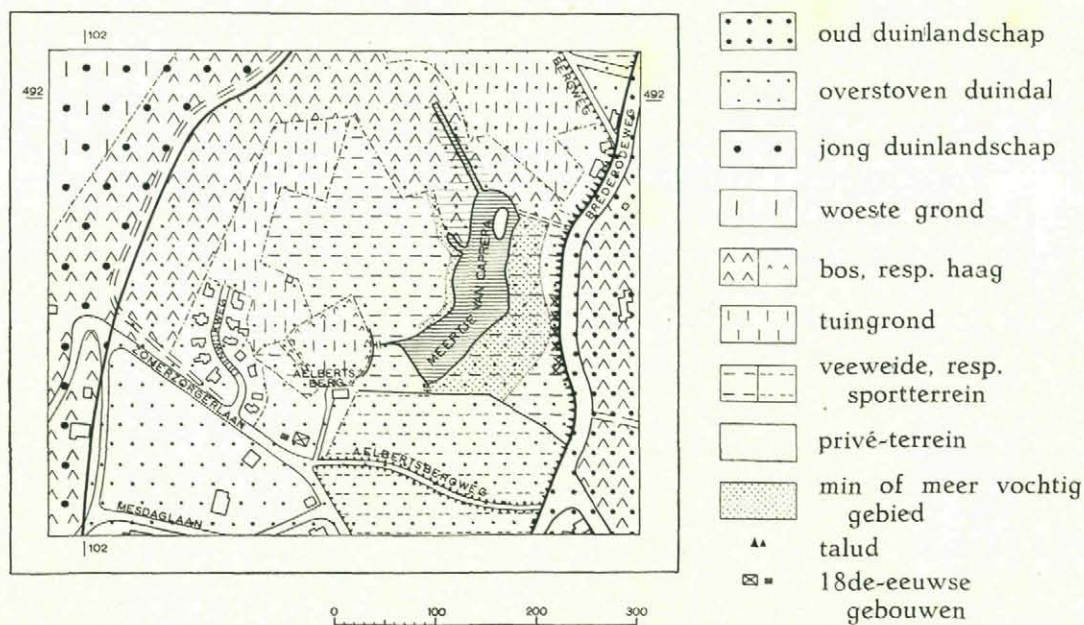

Fig. 2. Overzichtskartje van het Meertje van Caprera met omgeving. Ter plaatse van de groeiplaatsen van de Geoorde zuring (X) bedraagt de hoogte van het maaiveld ca. 5,5 m + N.A.P. De waterspiegel van het meertje ligt ongeveer 1,5 m lager. Het min of meer vochtige gebied om het meertje werd ingetekend van een luchtfoto (opname Geall. Luchtmacht, luchtfoto archief Stichting voor Bodemkartering, no. 223 VI 8).

blekersbedrijf, dat vooral in Bloemendaal en Santpoort was geconcentreerd, in sommige gevallen debet geweest aan de aanvoer van planten uit het rivierengebied. In verband met de Rijnhypothese zij hier nog medegedeeld, dat achter het meertje het *Rijnpad* liep en dat in de buurt een blekerij genaamd *Rijnweghe* heeft bestaan.

In de strandvlakte van Vogelenzang was op enige honderden meters ten noorden van de Beksiaan sprake van *Rijndorp* (inventaris no. 39 van het archief van het St. Elisabethsgasthuis te Haarlem, ca. 1583; aanwezig op het gemeentearchief van Haarlem).

L i t t e r a t u u r:

1. Danser, B. H., 1921. Bijdrage tot de kennis der Nederlandsche Rumices. N.K.A. 31.
2. Sloff, J. G. en Soest, J. L. van, 1938. Het fluviatiele district in Nederland en zijn flora. N.K.A. 48.
3. Wever, A. de, 1943. Naar de Maasstreek. Natuurhist. Maandblad 32, no. 10.
4. Wieland Los, B. J., 1956. Stroomde er in vroeger tijden een Rijnarm door Kennemerland? Natura 53, no. 1.

